

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านกันชนชายแดน ไทย-ลาว กรณีศึกษาหมู่บ้านบ่อเหมืองน้อยและหมู่บ้านห้วยน้ำฝัก ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านบ่อเหมืองน้อยและหมู่บ้านห้วยน้ำฝัก ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 97 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย แบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการศึกษาพบว่า

สภาพสังคมของคนในหมู่บ้านทั้งสองส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เป็นแบบเครือญาติ มีการทำกิจกรรมทางสังคมต่างๆ ร่วมกัน มีการเรียนรู้โดยการรับข่าวสารต่าง ๆ จากภายนอกหมู่บ้านเป็นบางครั้ง มีการเข้ารับการอบรมทางด้านวิชาการนานๆ ครั้ง และมีทัศนคติต่อการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพเศรษฐกิจพบว่า ระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนทั้งสองหมู่บ้านเป็นแบบยังชีพควบคู่กับการทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ คือมีการปลูกข้าวไร่และปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นั้นต้องใช้ต้นทุนการผลิตสูงและไม่สามารถกำหนดราคาเองทำให้ชาวบ้านมีรายจ่ายและหนี้สินเพิ่มมากขึ้น โดยในแต่ละปีชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้และรายจ่ายเฉลี่ย 50,001-70,000 บาท ต่อปี ทำให้มีเงินออมไม่มากนักแต่ส่วนใหญ่การออมจะอยู่ในรูปของการมีสัตว์เลี้ยง ส่วนการกู้ยืมเงินพบว่าส่วนใหญ่เป็นการกู้จากภายนอกหมู่บ้านเพื่อนำมาลงทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพและพบว่าคนในหมู่บ้านทั้งสองมีการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังมีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพเสริม โดยคนในหมู่บ้านบ่อเหมืองน้อยจะเป็นสมาชิกของกลุ่มมากกว่าคนในหมู่บ้านห้วยน้ำฝัก ด้านพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเพาะปลูกข้าวไร่และปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยมีที่ดินทำกินเฉลี่ย 11-20 ไร่ ซึ่งเพิ่มมากขึ้นจากที่รัฐบาลจัดสรรไว้ให้ ด้านแหล่งน้ำพบว่าไม่มีเพียงพอสำหรับการใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน ส่วนแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกจะอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ด้านแหล่งอาหารพบว่าการจับสัตว์น้ำและหาของป่าเพื่อนำมาเป็นอาหาร และการใช้ไม้สำหรับทำเป็นเชื้อเพลิงหุงต้มมากกว่าการใช้วัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรและเตาแก๊ส ส่วนระดับความสามารถในการพึ่งตนเองพบว่า คนในหมู่บ้านทั้งสองมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลาง โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสามารถในการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านบ่อเหมืองน้อย ได้แก่ การทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของคนในชุมชน การเข้ารับการอบรมด้านวิชาการ ขนาดที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ ความถนัดในการประกอบอาชีพ การใช้น้ำเพื่อการเกษตร และการหาอาหารจากแหล่งน้ำและป่าไม้ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสามารถในการพึ่งตนเองของคนในหมู่บ้านห้วยน้ำฝัก ได้แก่ ความถนัดในการประกอบอาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ การใช้น้ำเพื่อการเกษตร และการหาอาหารจากแหล่งน้ำและป่าไม้

The purpose of this research was to study self-reliance ability of Thai-Laos bordering area villagers: a case study of Bomaungnoi and Huaynampak village, Sangpha sub-district, Nahaew district, Loei province. The population was 97 people representing 97 families in Bomaungnoi and Huaynampak village, Sangpha sub-district, Nahaew district, Loei province. The data was collected by questionnaire, participant observation, and non-participant observation. Statistical analysis included percentage, mean, standard deviation, and analysis of variance. The result revealed as follows:

Regarding the social condition, most villagers had kinship relationship. They sometime had social activities together and received information from outside. Besides, they seldom had concerning academics train and had high attitude in self-reliance. The economic condition, these two villages performed subsistence economic activities together with commercial agriculture such as upland rice and corn fields. In corn fields grow they had high investment without fixable income that increased the villages' expenses and debts. Most villagers had annual income and expenses approximately 50,001-70,000 baht. Therefore, they did not have enough money reserves, but only domestic animals. The occupation capital was depending on outside loan and technology in every year. Moreover, Bomaungnoi villagers work more collaborated in groups than Huaynampak villagers. In natural resource utilization, most villagers profited from their land for planting upland rice and corn fields. They passed approximately 10-20 rais of land that more than received from government allocated. Most villagers had enough water for household utility, but they used rain water for agriculture utilization. Besides, they also had food resources from river and forest around their villages. And they used wood for main fuel in household more than crop residues or gas stove. Self-reliance ability level, most villagers had self-reliance ability in social, economic and natural resource utilization at a medium level. The factors that effected to Bomaungnoi villager's self-reliance ability level included social activities with neighbors, joining academic trainings, size of land holding, group occupation members, occupation skills, utilization of water in agriculture and finding foods from forest and river. The factors that effected to Huaynampak villager's self-reliance ability level included occupation skills, group occupation members, utilization of water in agriculture and finding foods from forest and river.